

BLADFALLSJUKA OCH BLADFLÄCKSJUKA PÅ RIBES

Bladfall- och bladfläcksjuka är sjukdomar som kan orsaka bladfall på *Ribes*-arter. De förekommer ofta samtidigt och förväxlas ofta med varandra. Dessa sjukdomar är vanliga och förekommer nästan alltid där mottagliga sorter odlas. Torra somrar saknar de nästan helt betydelse, medan de under regniga somrar kan göra stor skada. Båda sjukdomarna angriper såväl svarta som röda vinbär, krusbär samt måbär.

BLADFALLSJUKA

Bladfallsjuka orsakas av svampen *Drepanopeziza ribis* med konidiestadiet *Gloeosporidiella ribis*. Av arten finns flera olika raser som vardera är specialiserade på respektive värdar av *Ribes*-arter.

Skadebild

Svåra angrepp förekommer främst under fuktiga år och i täta planteringar. Bladen får först glänsande mörkbruna fläckar av ett knappnålshuvuds storlek. I fläckarna på bladovansidan finner man blåsliknande upphöjningar som senare spricker upp. På kraftigt angripna blad flyter fläckarna samman till större bruna eller gråsvarta partier och bladen torkar så småningom in och faller av. De nedersta bladen på skotten faller av först. Tidigt bladfall på bärbuskar kan sänka skördens storlek och kvalitet och försvaga buskarna, vilket kan inverka negativt även på nästa års skörd. Bladfallsjuka på måbär förfular häckar och solitära buskar.

Biologi

Svampen övervintrar på angripna blad under buskarna. På undersidan av dessa blad bildas under våren skålformiga fruktkroppar, s.k. apothecier, i vilka svampens askosporer bildas. Vid fuktig väderlek sprids dessa sporer med vinden och infekterar de unga vinbärsbladen. Sporspridningen uppges vara som intensivast strax innan blomningen, men kan pågå under relativt lång tid. På angripna blad bildas könlösa sporer (konidier) i de blåsliknande upphöjningarna på både bladets ovan- och undersida. Vid regn (särskilt häftiga regn med stora droppar och blåst) sprider konidierna sjukdomen vidare till nya blad. Askosporer och konidier infekterar endast genom bladens undersida. Vid optimal temperatur, 16–20°C, kan infektion leda till bladfläckar och bildning av nya konidier efter tio dagar. Vid för svampen gynnsamma förhållanden, med upprepade infektioner, kan bladen falla fem veckor efter första infektion. Buskar i dålig kondition, vilket exempelvis kan uppstå vid näringsbrist uppges kunna gynna angrepp.

BLADFLÄCKSJUKA

Denna sjukdom orsakas av svampen *Mycosphaella ribis*, med konidiestadiet *Septoria ribis*.

Skadebild

På bladen bildas ljusgrå eller ljusbruna, upp till ca 5 mm stora, runda eller kantiga fläckar. Fläckarna är skarpt avgränsade och omges av en mörk rand. I fläckarna bildas på bladovansidan svampens konidier i små, mörka behållare, s.k. pyknider. Dessa kan ses med blotta ögat som små, mörka prickar. Vid kraftiga angrepp kan fläckarna flyta samman och bladen torka in och falla av.

Starkt angrepp av bladfallsjuka på måbärshäck. Merparten av bladen har fallit av. På bladen bildas till en början små, mörkbruna fläckar.

T. Lagerström, S. Kalt (införd bild)

Bildrättigheter saknas

Bladfläcksjuka på röda vinbär.

Biologi

Biologin hos bladfläcksjuka är i stort sett densamma som för bladfallsjuka, med övervintring på nedfallna blad och spridning av askosporer till de nya bladen vid fuktigt väder under våren. Fruktkropparna (s.k. perithecier) liknar små urnor och sitter på undersidan av bladen. Spridningen av askosporer under våren börjar strax efter knoppsprickningen och kan pågå till efter blomningens slut. De första symptomen på angrepp syns ca två veckor efter infektion och nya konidier kan spridas efter ytterligare någon vecka.

Sorternas känslighet för bladfall- och bladfläcksjuka

Det finns stora skillnader i mottaglighet för angrepp av bladfall- och bladfläcksjuka.

Svarta vinbär: God till relativt god motståndskraft har bl.a. följande svarta vinbärssorter: Ben Gairn¹, Ben Hope¹, Hildur², Intercontinental, Risarp, Titania och Öjebyn. Ben Alder³ är särskilt känslig för bladfallsjuka. Sorterna Storklas och Polar har visat sig så väldigt mottagliga mot kvalster att de inte kan rekommenderas på grund av detta.

1/ Ny sort, härdighet hittills ej känd

2/ Endast för odling i norra Sverige

3/ Endast för odling i södra Sverige

Röda vinbär: God motståndskraft har sorterna 'Red Cross', 'Rondom', 'Rovada' och 'Röda holländska'.

Måbär: Vildarten är särskilt känslig för angrepp av bladfallsjuka. Sorten Schmidt är däremot mycket motståndskraftig.

Åtgärder mot bladfall- och bladfläcksjuka

Odlingsåtgärder

Välj ett öppet läge där bladverket snabbt torkar upp efter regn. Som förebyggande åtgärd kan bladen under buskarna samlas ihop efter bladfallet på hösten. Lagg sedan på några centimeter tjockt lager av jord som påskyndar nedbrytningen av eventuellt kvarvarande bladrester. Detta minskar omfattningen av primärinfektioner under våren och är en åtgärd som åtminstone fritidsodlarna bör göra. Angripna blad kan komposteras. Täta buskar medför att bladverket torkar upp långsamt efter regn och beskärning av buskarna, så att de blir "luftigare", kan därför ha en hämmande effekt på sjukdomarna. Av samma orsak bör ogräs hållas efter. Vidare kan god tillgång på växtnäring motverka angrepp.

Kemisk bekämpning

Yrkesodling

I mottagliga bärsorter och vid för svampen lämpliga förhållanden kan kemisk bekämpning vara aktuell. Se Faktablad om växtskydd-trädgård 1 Tb.

Personlig kontakt

Rumpunen, K. 2009. SLU, Balsgård

Stensvand, A. 2009. IPM, Norge

Tillman, T. 2009. Ekologisk odlare, Grangärde

Text: Sven Hellqvist

Ålvtået 4, 903 60 Umeå

Tel: 090-14 49 43

Reviderat av:

Birgitta Svensson

SLU, Hortikultur

Box 44, 230 53 Alnarp

Tel: 040-41 50 00

e-post: Birgitta.Svensson@ltj.slu.se

och

Maj-Lis Pettersson

SLU, inst för ekologi

Box 7044

750 07 Uppsala

e-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Januari 2010 rev.

Faktablad kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson

E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Hemsida: <http://www.slu.se/vaxtskyddtradgard>

Distribution: SLU Publikationstjänst

Box 7075, 750 07 Uppsala

Tel: 018-67 11 00

E-post: publikationstjanst@slu.se